

پیشگفتار

هویت هر جامعه‌ای را باید در فرهنگ و پیشینه فرهنگی آن جستجو کرد؛ در جوامع امروز این مبحث به حدی اهمیت یافته است که بسیاری از دولتها و ملتها در پی احراز هویت خود، رویکردی جدی به مقوله فرهنگ داشته و شاید در مواردی به دروغ یا اشتباه به فرهنگ‌سازی پرداخته‌اند. البته بحث در این عنوان مجال دیگری را می‌طلبد.

اما در گفتار پیش‌رو صحبت از مقوله‌ای فرهنگی است که ریشه در تمدن هر جامعه دارد و دارای سهم بسزایی در حفظ هویت کشورها است. صنایع دستی که یکی از جلوه‌های فرهنگی هر جامعه است، با قدمتی به طول تاریخ، در عرض جوامع گسترش پیدا کرده، و مانند پلی گذشته را به حال پیوند می‌زند. صنایع دستی در اصل همان صنایع معمول و متداول در جوامع بشری از آغاز بوده که با ورود به عصر صنعت، نام صنایع دستی بر آن نهاده شده است تا آن را متمایز از صنعت کنونی سازد. انسان معاصر در پی هویتی است که او را از بحران ناشی از ماشین‌زدگی رهایی بخشد؛ از این رو صنایع دستی می‌تواند جایگاه معتبر و هویت هر قوم را قوام بخشد.

امروزه، در رویکردی دیگر، صنایع دستی به یک منبع عظیم اقتصادی برای کشورها مبدل شده که علاوه بر بعد فرهنگی آن، بعد اشتغال‌زایی و درآمد‌زایی آن در راه توسعه نقشی حساس را به عهده گرفته است تا حدی که برخی کشورها سیاست‌گذاریهایی کلانی را در این حوزه اتخاذ کرده و راه توسعه را در آن دیده‌اند.

در کشور ما گذشته از سیاستهای گوناگونی که در عرصه صنایع دستی به کار گرفته شده است، در بحث آموزش صنایع دستی، مراکز آموزش عالی و دانشگاهها در سطوح کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد پذیرای دانشجو هستند که این فعالیت مؤثر قدمتی نزدیک به ربع قرن دارد. با این وصف لزوم وجود مراجع نظری و آموزشی برای این دوره‌ها جدی است، و با پیدایش مباحث جدید در زمینه صنایع دستی جهان، تألیف و بازبینی کتابها در این حوزه اهمیتی ویژه و حیاتی دارد.

دیباچه

در تقسیم‌بندی رشته‌های گوناگون صنایع دستی که بر مبنای مواد اولیه مورد استفاده ایجاد شده، صنایع دستی چوبی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است که البته این حسن استقبال از جلوه‌های زیبای چوب که بافتی از بدنه موجودی زنده است، سرچشمه می‌گیرد.

هنر سنتی خراطی یکی از گرایش‌هایی است که در صنایع دستی چوبی وجود دارد. خراطی که در اکثر جوامع بشری رد پای از خود بر جای گذاشته است، قدمتی بیش از سه هزار سال دارد. خراطی در مسیر تاریخی از مکان‌های مختلفی گذر کرده و با فراز و فرودهایی که داشته است به عصر صنعتی (در اروپا) رسید که این دوره در رشد سریع این هنر نقشی اساسی داشته است.

بر اساس برخی شواهد، خراطی در ایران نیز پیشینه‌ای سه هزار ساله دارد و از معدود هنرهایی است که با در نظر گرفتن پراکندگی گسترده و بی‌نظیرش هنوز زنده است و به فعالیت خود در اقصا نقاط ایران ادامه می‌دهد.

خراطی در حال حاضر جایگاهی بس مهم در جهان پیدا کرده است، تا جایی که هنرمندان بسیاری آن را وسیله‌ای برای بیان هنری برگزیده‌اند و در پی این حرکت مجموعه‌های گوناگونی به وجود آمده است تا این آثار بدیع و هنری را در خود نگه دارد.

با توجه به پیشینه ارزشمندی که از خراطی در ایران سراغ داریم و گرایش‌های گوناگونی که در مراکز آموزش عالی به این هنر - صنعت شده است، جای کتابی که به این مباحث چه از بعد آموزشی و چه از بعد نظری، به طور جدی پردازد، خالی است.

با تجربیات گوناگونی که در صنایع دستی چوبی داشتم و علاقه وافری که به خراطی پیدا کردم، این مبحث را به عنوان زمینه اصلی رساله پایانی کارشناسی ارشد انتخاب کردم و به آن پرداختم، اما با توجه به اینکه حجم مطالب و دستاوردهای این پژوهش بسیار زیاد بود و درج آن در محدوده رساله پایانی نمی‌گنجید، بهتر دیدم آن را در قالب یک کتاب تألیف کنم و به دست یک ناشر ارزشمند در انتشار کتابهای دانشگاهی بسپرم تا با توجه به فعالیت پویای این هنر و همچنین پیشینه تولید انواع گوناگون محصولات، بیانی تازه و راهی نو برای آفرینش در هنر، پیش پای هنرمندان قرار گیرد و مرجعی مفید برای قشر دانش‌پژوه در این زمینه باشد.